

KÜRESELLEŞME ÇAĞI VE YÜKSEKÖĞRETİMDE SPOR BİLİMLERİ ÜZERİNE*

Yunus Emre KARAKAYA**

Mikail TEL***

ÖZET

Küreselleşme, 1980'li yıllardan sonra yeni bir dünya düzenini ortaya çıkarmış ve bugün yönetim, eğitim ve sosyal bilimler alanlarında temel kavramlardan biri haline gelmiştir. Bir taraftan tek düzeni, diğer taraftan da çeşitliliği ortaya koymuştur. Günümüzde küreselleşme, demokratik kavramların ve kuralların evrenselliği, evrensel insan hakları, liberalizm, ekolojik sorunlar gibi kavramların bütünü olarak kabul edilmektedir. Bu sebeple birçok alanda (siyaset, sosyal ve ekonomi gibi) belirgin sonuçlar ortaya çıkarmıştır.

Bu çalışmada konuyla ilgili güncel literatür çerçevesinde, küreselleşme kavramı, yükseköğretim kurumlarında eğitim, Bologna Süreci ve Türkiye'de spor eğitiminin mevcut durumu ele alınmıştır. Bu kapsamda, "Küreselleşmenin Türkiye'de yükseköğretimde spor bilimleri üzerine yansımaları nedir?", "Türkiye'de spor bilimleri küreselleşmenin belirgin sonuçlarının farkında mı?" gibi sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak, küreselleşme sürecinde Türkiye'de yükseköğretim düzeyinde spor eğitiminde yapılan dönüşümler ve problemler tartışılmış ve şu sonuçlara ulaşılmıştır. Türkiye'de spor bilimlerinin bir yapısal dönüşüm ihtiyacı içerisinde olduğu görülmektedir. "Spor Bilimleri Fakültesi" olma yolunda gerekli kriterleri sağlayan üniversiteler (akademik birimler) gerekli yasal süreci başlatmalıdır. Akademik personelin uluslararası alana açılması ve bilimsel açıdan daha donanımlı olması açısından yurtdışındaki öğretim elemanlarıyla işbirliğine gitmesi gerekmektedir. Spor eğitimi kurumları alt yapı çalışmalarını tamamlayıp lisansüstü alanda "Spor Bilimleri Enstitüsü" bünyesinde kurumsallaşması gerekmektedir. Yeni spor bilimleri bölümlerinin kurulması; Türkiye'nin bu kapsamda ihtiyacının olup olmadığı ve spor bilimlerinin kurumsallaşması adına sorgulanmalıdır. Spor bilimlerinde yer alan bazı bölümler uluslararası alanda tanınma anlamında, sektörde ihtiyaca cevap verip/vermeme, gelecek kaygısı gibi başlıklarda problem teşkil etmektedir. Bu kapsamda, AEHESIS (Spor Bilimleri Eğitimi Avrupa Yükseköğretiminde Uyumlaştırma) Tematik Ağ Projesi'nin sonuçları Türkiye'de spor bilimcileri ve karar vericiler tarafından tartışılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Bologna Süreci, Üniversiteler, Spor Eğitimi Kurumları.

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Assist. Prof., University of Utah, Department of Exercise and Sport Science, Utah, USA (Visiting Research Scholar), El-mek: yunus.karakaya@utah.edu

*** Assist. Prof., University of Firat, Sports Science Faculty, El-mek: mtel@firat.edu.tr

GLOBALIZATION ERA AND DISCUSSION ON SPORT SCIENCES IN HIGHER EDUCATION

ABSTRACT

Since the 1980s, globalization has led to a new world order and today the concept of globalization has become the buzzword in the fields of social sciences, education, and management. It has exhibited a monolithic order on the one hand and diversity on the other. Today, globalization is accepted as an umbrella phenomenon for the universality of democratic concepts and rules, universal human rights, liberalism and ecological problems. For this reason, globalization has led to certain outcomes in many different aspects of political, social, and economic areas.

By reviewing the current literature, this study explores the concept of globalization in relation to sport education in Turkey and Bologna process. In that regards, this article surveys two interrelated research questions; “*What are the reflections of globalization on sport sciences in higher education institutions of Turkey?*” and “*Is the field of sport sciences in Turkey aware of the globalization’s implications and effects?*” Accordingly, changes and problems are discussed in Turkey’s sport sciences within the process of globalization and a couple of conclusions are stated; Sport sciences in Turkey needs a structural transformation. Universities that fulfill the criteria of establishing “*Sport Sciences Faculty*” should initiate the necessary legal processes. Faculty members in the field should further involve in international venues and cooperate with scholars outside of Turkey in order to enhance their professional and academic capabilities. Organizations of sport education should complete their infrastructures and further institutionalize toward “*Sport Sciences Institute*” in the field of graduate education. New departments of sport sciences should be established if Turkey shows insufficiency in the field. Overall, some departments in the field of sport sciences encounter certain problems in terms of international recognition, fulfilling the needs of the field, and anxiety regarding their future. For this reason the Thematic Network Project of AEHESIS (Aligning a European Higher Educational Structure In Sport Science) should be seriously discussed by decision makers and scholars of sport sciences in Turkey.

Key Words: Globalization, Bologna Process, Universities, Sport Education Institutions.

GİRİŞ

Son çeyrek yüzyılda, iletişim ve ulaşım teknolojilerindeki gelişmelerin doğurduğu küreselleşme olgusuyla, ulusal ekonomik yapı, yerini küresel ekonomiye bırakmıştır. Bilgi ekonomisine dayalı yeni küresel ekonomik yapı ve sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş sürecinde, ülkelerin rekabet gücü bilgiye dayalı ekonomik yapılanmaları ve nüfus potansiyelleri ile bireylerin ekonomik gücü, bilgi, donanım ve öğrenim düzeyleri ile değerlendirilmeye başlanmıştır. Bilgi iletişim devriminin en önemli sermayesi olan “bilgi”nin üretilmesi ve paylaşılmasında öncelikli sorumluluğu olan üniversitelerin işlevi, rolü, konumu ve kurumsal yapılanması dünyadaki

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

tüm ülkelerin öncelikli gündem maddesi haline gelmiştir. Bilgi toplumunun gereksinim, beklenti ve talepleri doğrultusunda, üniversitelerin daha fazla öğrenciye ve daha geniş bir yaş grubuna eğitim veren, bölgesel ve ulusal kalkınmaya daha fazla katkıda bulunan, kalite yönetim sistemini içselleştirmiştir (Nohutçu, 2006: 51).

Küreselleşme, ekonomik, kültürel ve siyasal hayatta pek çok değişim meydana getirmiştir. Siyasi, ekonomik ve kültürel alanda yaşanan dönüşüm ve uluslararasılaşmaya paralel olarak son dönemde yükseköğretim reformu birçok ülkede ve uluslararası platformda öncelikli gündem haline gelmiştir. Teknolojik gelişmenin, hareketliliğin, ekonomik rekabetçiliğin ve uluslararası işbirliğinin öneminin arttığı bir dünyada yükseköğretim reformu, yükseköğretimin finansmanı, üniversite-sektör işbirliği ve üniversitelerin toplumsal rolü üzerine ciddi tartışmalarında beraberinde getirmiştir (Van Vught, 2006; Coşkun ve Zöhre, 2014: 500).

Üniversiteleri yeniden yapılanmaya zorlayan nedenler, bilgi-iletişim devrimi ve küreselleşme bilmesini oluşturan, hepsi birbirine bağlı ve bir araya geldiğinde anlamlı ve açıklayıcı bir içeriğe bürünen, siyasal, ekonomik, toplumsal, yönetsel ve hukuksal bir dizi alandaki değişimlerin de tetikleyicisi olan dinamiklerdir. Gerçekte, yükseköğretim kurumlarındaki değişim, bu nedenlerin hem bir yansıması ve sonucu, hem de bu kurumların bilgi toplumundaki stratejik rolü ve önemi nedeniyle, bu sürecin etkileyicisi ve yönlendiricisidir. Nohutcu (2006: 52), bu nedenleri yükseköğretim sisteminin dönüşümüne olan etki ve yansımaları bağlamında aşağıdaki gibi sıralamaktadır;

- Küreselleşme ve uluslararasılaşma,
- Yükseköğretime girişte artış,
- Bilgi ve iletişim devrimi,
- Yeni kamu yönetimi anlayışı ve yönetim,
- Liberalleşme ve kamusal finansmanda azalma,
- Yeni yaklaşımlar ve teknolojik gelişmeler.

Küreselleşme sürecinin üniversitelerin gelişimini etkilemesinin yanında spor eğitim kurumlarını da etkilemiştir. Küreselleşmenin etkilerinin neler olduğunun belirlenmesi birçok alanda olduğu gibi, spor eğitimi alanında da gerekli bir öneme sahip olmuştur.

Bu çalışmada konuyla ilgili güncel literatür çerçevesinde, küreselleşme kavramı, yükseköğretim kurumlarında eğitim, Bologna Süreci ve Türkiye’de spor eğitiminin mevcut durumu ele alınmıştır. Bu çalışma, geniş bir literatür araştırmasının yanında spor eğitimi kurumlarında yapılan gözlemlere ve izlenimlere dayalı olarak, sistematik bir şekilde incelenmiştir. Bu kapsamda, “Küreselleşmenin Türkiye’de yükseköğretimde spor bilimleri üzerine yansımaları nedir?”, “Türkiye’de spor bilimleri küreselleşmenin belirgin sonuçlarının farkında mı?” gibi sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen sonuçların alana ve araştırmacılara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmada küreselleşmenin spor eğitimi kurumları üzerine etkisinin tespiti, alana genel perspektiften bakıldığında, uluslararası eğilim ve stratejik hedefler doğrultusunda önemli kazanımları sağlayacağı öngörülmektedir. Ayrıca bu çalışmanın, küreselleşme kavramı, eğitim ve spor ile birlikte ele alınması bu ilişkinin küresel bir alanda tartışma oluşturmasına da ortam sunacağı düşünülmektedir.

KÜRESELLEŞME

Küreselleşme olgusu süreklilik arz eden toplumsal değişimin bir devamı olarak ortaya çıkmıştır. Bu olgu kapsamındaki gelişmelerin kapitalizm, sanayileşme, modernleşme gibi

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

süreçlerden kaynaklanan sosyal, ekonomik, teknolojik ve siyasi gelişmelerin bir sonucu olduğu söylenebilir. Küreselleşmenin insanlığın tarihiyle yaşıt olduğu görüşü, küreselleşmenin başlangıcı hususunda ortaya atılan başlıca tezlerdendir. Bu konuda, genel kabul gören ve daha gerçekçi olan görüş ise sınır aşan karşılıklı ekonomik bağlantıların ilk defa görülmesinden ötürü küreselleşmenin başlangıcı olarak 16. yüzyılı esas alan yaklaşımdır. Zira bu yüzyılda coğrafi keşifler ve giderek kurumsallaşan sömürgecilik sayesinde hem ekonomik faaliyetler yerellikten çıkmış, hem de devletler ve kültürler arasındaki ilişki ve etkileşimler giderek güçlenmiştir (Şahin, 2006: 15-17). Küreselleşme sürecinin ortaya çıkmasında çok sayıda faktörün etkisi olmuştur. Bu faktörleri ana başlıklarıyla dört grupta toplamak mümkündür. Bunlar, siyasi, kültürel, teknolojik ve ekonomik faktörlerdir (McBurnie, 2002: 171-190). Küreselleşmenin ortaya çıkmasında bu kadar farklı alanların etkisinin olması, kişinin kendisini korumasının neredeyse imkansız olduğu bir dizi çevresel, politik, sosyal ve kültürel etki seline sebep olmuştur (Karlsen, 2002: 93-104).

Küreselleşme herkese farklı anlamlar ifade edebilen, öznel olarak değerlendirilebilecek bir kavramdır. Küreselleşme zengin ya da fakir olsun, bütün ülkelerdeki insanların hayatını, gündelik yaşama kadar etkilemektedir (Giddens, 2000). Küreselleşme, her şeyi değiştirdiği gibi, bilgi kavramına yüklenen geleneksel anlamı da değiştirmiştir. Yeni dönem, bilgi çağıdır ve bilgi güçtür (Karaman, 2010: 142). Küreselleşme, yaklaşık tüm toplumları, ülkeleri, organizasyonları ve bireyleri, farklı değer yargılarıyla, çift taraflı bağımlılıkların kompleks sisteminin içine çeken, sınırlar ötesi etkileşimlerdeki bir artışı ve yoğunlaşmayı ifade etmektedir (Yıldız, 2006: 37). Bir noktada meydana gelen olayların, başka noktalardaki olayları etkilemesi ve meydana gelen bu olaylardan etkilenecek toplumsal ilişkilerin dünya ölçeğinde yoğunlaşması olarak da tanımlanmaktadır. Bu tanımdan da anlaşıldığı gibi küreselleşmenin önemli sonuçlarından birisi, modern dünyadaki gibi her şeyin tahmin edilebilir olmasının son bulmasıdır. Artık dünyanın herhangi bir yerindeki herhangi bir gelişme başka bir yerdeki durumları etkileyebilmekte ve değiştirebilmektedir (Yılmaz ve Horzum, 2005: 106). Kısaca küreselleşme, birçok alanda olumlu ve olumsuz yanlarıyla, fırsatları ve tehditleriyle devam edecek bir kavram olarak devam etmektedir.

KÜRESELLEŞME VE SPOR EĞİTİMİ KURUMLARI

21. yüzyılda üniversitelerin, bilgi ekonomisinin ve toplumunun öncelik, koşul, gereksinim ve taleplerine göre yeniden yapılandırılmaları, tüm ulusların ve uluslararası oluşumların öncelikli ve kritik gündem maddelerinden biri haline getirmiştir. Bilgi ekonomisinin fabrikası olarak nitelenen üniversitelerin analitik, rasyonel, üretken, sistematik, sorgulayan, kuşku duyan, sentezleyen ve yenileşen özellikleriyle, bilişim çağındaki yapısal, yasal, kurumsal ve yönetsel yapılanmaları, işlevlerini ve misyonlarını yeniden tanımlayıp oluşturmuşlardır (Denman, 2005: 1-20). Scott (2002: 191, 197, 205). Doğal ve sistematik karaktere sahip olan küreselleşme süreci, yavaş yavaş tüm alanları kapsamaktadır. Eğitim de, küreselleşmeden etkilenen alanlar arasında yer almaktadır. Gelişen küreselleşme sürecinde ülkelerin rekabet edebilirliğinin yükseltmenin stratejik kaynaşmasını oluşturan eğitim sistemlerinin rolü ise gittikçe büyük bir önem kazanmaktadır. Dünyada eğitim alanında yapılan reformlar ve uluslararası entegrasyonu da küreselleşmenin göstergesidir. Eğitim alanında yapılan reformlara birçok ülke ve hükümetlerinin katılımı ve uluslararası antlaşmaların ve yükümlülüklerin altında imza atmaları, ayrıca reformların genişliği ve yoğunluğu eğitimin dünyada bugünkü önemi vurgulamaktadır (Manolova, 2011: 638).

Küreselleşme üniversite kurumunun sınırlarını zorlayan en büyük meydan okuma olarak görülmektedir. Bu meydan okuma da üç önemli konuya temas etmiştir. Birincisi; üniversiteler ulusal karakterlidir. Ulusal çıkarları ve vatanseverlik düşüncelerini aşıl原因, ulusal kültürün oluşmasında ve yayılmasında önemli işlevi olan kurumlardır. İkincisi; iletişim ve bilişim teknolojilerinin ve küresel araştırma kültürü ve ağlarının etkisiyle öğretimin homojenleşen yapısı

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

ile ulusal kültür farklılıklarının erimesidir. Üçüncüsü ise üniversitelerin ekonomik ve siyasi olarak bağımlı oldukları ulus-devletlerin zayıflamasıdır. Küreselleşmenin üniversiteleri ekonomik temelli kurumlar olarak dönüştürmesi “şirket üniversite” kavramının gelişmesini beraberinde getirmiştir. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri’nde şirket üniversitelerinin hızlı bir şekilde artışı, yüksek öğretimin ticarileşmesinin en büyük kanıtlarından birisidir. Üniversiteler, önemli bir değişim basıncı altındadır. Dolayısıyla küreselleşme sürecinin çerçevesini oluşturduğu bu basınç, üniversitelerin finansman yapısından yönetsel yapısına, üniversitelerde yeni lisans ve lisansüstü programların yeni araştırma ve yayın gündemleri belirlenmesine kadar bir dizi değişiklik doğurmaktadır (Erkılıç, 2007). Ayrıca yükseköğretimde yaşanan yeni trendler (serbestleşme, özelleşme, sınır ötesi yükseköğretim, akademik hareketlilik vb.) üniversitelere olan talebin artmasına sebep olmuştur. Bu durum yükseköğretim kurumlarının misyon ve işleyişleri bakımından kamunun tam güvenini kazanma gerekliliğini de gündeme getirmiştir (Leveille, 2006). Ayrıca küreselleşmeyle birlikte oluşan rekabet ortamı, daha üstün niteliklere sahip bireyler yetiştirme gereksinimini de doğurmuştur (Akdemir, 2013: 16).

Bologna Süreci ile birlikte bilgi toplumuna geçiş, yükseköğretimdeki değişim taleplerine yüksek öğrenim kurumları ve paydaşlarının hassasiyetlerini göz önüne alan kapsamlı ve katılımcı bir reform süreci sunmuştur. Öğrenim çıktılarına dayalı öğrenci merkezli sisteme sahip, öğrencilerin kişisel gelişimlerini ve iş bulabilirliklerini destekleyen, iç ve dış kalite süreçleriyle güçlendirilmiştir. Bir yükseköğretim modeli üye ülkelerde sürmekte olan yükseköğretim reformu çalışmalarının yol haritasını oluşturmuştur (Kurtoğlu, 2008: 178). Bologna Süreci, birçok uluslararası kuruluşun işbirliğiyle 46 Avrupa üye ülkesi tarafından oluşturulan ve sürdürülen gönüllük esasına dayalı bir oluşumdur. Söz konusu oluşum, bir Avrupa yükseköğretim alanı tesis etmeyi hedeflemektedir. Arzulanan hedef ise üye ülkelerin eğitim sistemlerinin tek tip yüksek öğretim sistemi haline getirilmesidir. Sistem çerçevesinde diploma ve derecelerin tanınması, kalite güvencesi, öğrenci ve öğretim elemanları hareketliliği, yaşam boyu öğrenmeyi teşvik, yükseköğretimde Avrupa boyutunu geliştirmek gibi eylem planları bulunmaktadır (YÖK, 2010). Yapılan bu anlaşmaya katılan ülkelerin asıl amaçları yükseköğretim programlarında elde edilen bilgi ve beceriler sayesinde istihdama, rekabetçi araştırmaya ve yenilikçilik üretmeye uygun bireyler yetiştirerek Amerika ve Asya ile rekabet edebilir hale gelmektir. 1999 yılında başlayan Bologna Süreci’ne 2001 yılında Prag Konferansı’nda katılan Türkiye, Avrupa ülkelerindeki lisans programlarını ve kalite güvence standartlarını birbirleri ile uyumlu ve karşılaştırılabilir hale getirmek için gerekli uygulamaları yapmak için anlaşma imzalamıştır (Visakorpi ve diğ., 2008; Alper, 2011: 1057, 1058).

Bologna Süreci kapsamında, Avrupa seviyesinde spor bilimleri ve spor sektörünü desteklemek ve geliştirmek için uğraşan ve projeler doğrultusunda faaliyet gösteren ENSSEE (Avrupa Spor Bilimleri, Eğitimi ve İstihdamı Ağı), kurumları bir araya getirerek ve sporda eğitim, öğretim ve istihdam konularını tartışmak ve fikir alışverişinde bulunmak için ideal toplantı ortamları sağlamıştır. Avrupa Birliği’nde sporla alakalı işlerde eğitim-öğretim sisteminin birbirine yaklaşmasına yönelik çalışmaları desteklemiştir. ENSSEE’nin çalışma platformu olarak, Avrupa’da spor eğitimi ile ilgili genel bilgileri toplayan SOPHELIA (Avrupa Spor Enformasyon Bilgi Platformu) oluşturulmuştur. Bir SOPHELIA oluşturma fikri, 2003-2007 yılları arasında Avrupa Komisyonu’nun Sokrates programınca finanse edilen ve ENSSEE adına Alman Spor Üniversitesi’ndeki Avrupa Spor Gelişimi ve Boş Zaman Çalışmaları Enstitüsü’nce koordine edilmiştir (Avrupa Spor Bilimleri Eğitimi ve İstihdamı Birliği, 2011). Bu kapsamda, 2002 yılında AEHESIS (*Spor Bilimleri Eğitimi Avrupa Yükseköğretiminde Uyumlaştırma*) Tematik Ağ Projesi geliştirilmiştir. Bir yıl sonra (1 Ekim 2003), Avrupa Komisyonu’nun Sokrates Programı kapsamında, dört yıllık proje finansmanı (2003-2007) başlatılmıştır. AEHESIS Tematik Ağ Projesi, özellikle Bologna Süreci’nin yanı sıra Avrupa Komisyonu tarafından uygulanan Tuning Projesinin

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

yöntem ve sonuçlarına da önem vermiştir. Bu projeyi ENSSEE organizasyonu adına Köln Alman Spor Üniversitesi üstlenerek sonuçlandırmıştır (AEHESIS, 2011). Spor bilimlerinde Avrupa yükseköğretiminin uyumlu hale getirilmesi amacıyla yürürlüğe konulan bu projede, spor ile ilişkili dört alan tanımlanmıştır (Şekil 1). Ortak kurumlardan gelen spor eğitim uzmanları, çeşitli toplantı ve konferanslarda oluşturdukları metinlerle, spor eğitiminde yeni müfredatların geliştirilmesine yönelik ortak standartlar belirlemeye çalışmışlardır. Bu çalışmalarda “Bologna Deklarasyonu”, “Lizbon Kriterleri”, “2010 Eğitim & Öğretim Ajandası” ve “Avrupa Mesleki Sınıflandırma Çerçevesi” de rehber alınmıştır (Petry ve Froberg, 2006; Petry ve diğ., 2006).

Şekil 1. AEHESIS Tematik Ağ Projesi Kapsamında Yükseköğretim Kurumlarında Spor Eğitimi Alanları

Bologna Sürecinde Türkiye'nin yükseköğretim düzeyinde spor eğitimi kurumlarının mevcut durumu ise aşağıdaki şekilde özetlenmiştir.

Tablo 1. Üniversitelerde Spor Eğitimi Veren Akademik Birimler ve Sayıları*

Akademik Birim	Sayı (N)
Spor Bilimleri Fakültesi	8
Eğitim Fakültesi	5
Sağlık Bilimleri Fakültesi	2
Enstitüler	43**/24***
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	57
Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu	1
Rektörlüğe Bağlı Bölümler (Beden Eğitimi ve Spor Bölümü)	3

*Bu veriler (Tablo 1, 2, 3 ve Şekil 2) üniversitelerin (Kamu, Özel ve Vakıf Üniversiteleri) web sayfalarından ulaşılmıştır (1 Temmuz 2014). Veriler, anlaşılır olması bağlamında araştırmacılar tarafından kavramsallaştırılmıştır. **Enstitülere bağlı yüksek lisans eğitimi veren sayı / ***Enstitülere bağlı doktora eğitimi veren sayı.

Üniversitelerde spor eğitimi alanı yedi akademik birim düzeyinde örgütlenmiştir. En fazla akademik birimin ise Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu (N=57) olarak örgütlendiği görülmektedir (Tablo 1).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

Şekil 2. Üniversitelerde Lisans Düzeyinde Spor Eğitimi Programlarının Genel Görünümü

Üniversitelerde yer alan bu akademik birimler (Tablo 1) bünyesinde lisans eğitimi olarak, “Beden Eğitimi Öğretmenliği”, “Antrenörlük Eğitimi”, “Spor Yöneticiliği”, “Rekreasyon”, “Spor Bilimleri” ve “Engellilerde Egzersiz ve Spor Eğitimi” bölümlerinin eğitim-öğretim hizmeti verdiği görülmektedir (Şekil 2).

Tablo 2. Üniversitelerde Lisansüstü Düzeyinde Spor Eğitimi Programı Alanları ve Enstitülere Göre Dağılımı

Anabilim Dah	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor	26	4	5
Spor Bilimleri	2	1	
Hareket ve Antrenman Bilimi	3		
Sporda Psiko-sosyal Alan	2		
Rekreasyon ve Spor Yöneticiliği	2		
Antrenörlük	2		
Spor Yöneticiliği		2	
Beden Eğitimi Öğretmenliği	1		
Egzersiz ve Sportif Performansı	1		
Spor Sağlık Bilimleri	1		
Spor Sağlık Bilimleri	1		
Spor Yönetim Bilimleri	1		
Spor Bilimleri Teknolojisi	1		
Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri	1		
Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi	1		
Toplam	45	7	5

Üniversitelerde yer alan enstitüler bünyesinde 15 anabilim dalında lisansüstü eğitim verildiği görülmektedir. Ayrıca bu anabilim dallarının üç farklı enstitü bünyesinde eğitim-öğretim hizmeti verdikleri tespit edilmiştir (Tablo 2).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

Tablo 3. Üniversitelerde Spor Eğitimi Veren Akademik Birimlerde Akademik Personel Sayısı

Ünvan	Sayı (N)
Profesör Doktor	86
Doçent Doktor	145
Yardımcı Doçent Doktor	434
Araştırma Görevlisi	244
Okutman Doktor	23
Öğretim Görevlisi	344
Okutman	224
Uzman	13
Toplam	1513

Üniversitelerde akademik birimlerde görev alan akademik personelin ünvanlarına göre dağılımı ise Tablo 3’de verilmiştir.

SONUÇ

Son yıllarda tüm dünyada yükseköğretim alanında önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Genelde yükseköğretim kurumlarının kendileri fonksiyonlarını yerine getirme konusunda sorgulanmaktadır. Özelde ise yükseköğretim kurumlarının sağladığı yeterlikler istihdamda karşılaşılan sorunlara dayalı olarak ele alınmakta ve yeniden tanımlanmaya çalışılmaktadır. İş gücünün veya kazanılan derece/diploma ve yeterliklerin uluslararası dolaşımın özellikle son yıllarda artması, verilen derecelerin diğer ülkeler tarafından tanınması yönünde ulusal yükseköğretim kurumlarının çabaların artmasına yol açmıştır. Diğer taraftan, özellikle uluslararası öğrenci sayısındaki önemli artış, ülkelerin bu öğrencileri ya kendi ülkelerine çekme ya da yükseköğretim kurumlarının şubelerini dünyanın farklı bölgelerinde kurma çabalarını artırmıştır. Bu durum da ulusal yükseköğretim sistemlerinde revizyonu zorunlu kılmıştır (Özer, 2012: 18).

Bir toplumun sporda gelişmesine süreklilik ve istikrar kazandırarak zenginleştirilmesi, yükseköğretim düzeyinde eğitim hizmeti veren spor eğitimi kurumlarına sahip çıkmasından geçmektedir. Doğru bir temelde kurulamayan spor eğitimi sistemi, spor sektörüne gerekli olan insan kaynağının iyi bir şekilde yetişmesine de engel teşkil etmektedir (Karakaya ve Çoban, 2014: 1246). Bu kapsamda Türkiye’nin ortaya koyacağı hedefler doğrultusunda, Spor Bilimleri Fakültesi olma yolunda adımlarını artırması gerekmektedir. Örneğin, Anadolu Üniversitesi, 18 Ağustos 1993 tarih ve 496 sayılı Kanun Hükmündeki Kararıyla kurulmuş olan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, 24 Temmuz 2013 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı (2013/5074) ile kapatılarak Spor Bilimleri Fakültesi’ne dönüştürülmüştür (<http://www.anadolu.edu.tr/akademik/birim/genelBilgi/257/1/1>, 2014). Spor Bilimleri Fakültesi olma yolunda gerekli kriterleri sağlayan üniversiteler (akademik birimler) gerekli yasal düzenlemeleri sağlayarak bu adımı mutlaka atmalıdır. Çünkü uluslararası düzeyde yükseköğretim kurumlarıyla rekabet edebilme konusunda bu kurumsallaşma adımları zorunluluk arz etmektedir.

Küresel dünyanın bugün ve gelecekte spor bilimlerinde gerektirdiği değişiklikleri yapmada spor bilimcilerine büyük görev düşmektedir. Akademik personelin uluslararası alana açılması bilimsel açıdan daha donanımlı olması açısından yurtdışındaki öğretim elemanlarıyla işbirliğine gitmesi bir zorunluluktur.

Türkiye’nin ortaya koyacağı hedefler doğrultusunda alt yapı çalışmalarını tamamlayıp lisansüstü alanda “*Spor Bilimleri Enstitüsü*” bünyesinde kurumsallaşması gerekmektedir. Çünkü Türkiye’de üç farklı enstitü ve on beş anabilim dalı başkanlığı bünyesinde eğitim öğretime devam etmektedir. Bu da spor bilimleri alanı dışındaki diğer alanlarla çatışmalara sebep olmaktadır/olacaktır. Türkiye’nin bu karmaşık yapıdan kurtularak tek çatı altında kurumsallaşması gerekmektedir. Bu uluslararası düzeyde spor eğitimi kurumlarıyla rekabet edebilme anlamında da

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

büyük önem arz etmektedir. Yine Türkiye’de oluşturulacak bu enstitü bünyesinde lisansüstü anabilim dallarını geliştirmelidir (Spor Turizmi, Spor Ekonomisi gibi.). Ancak küreselleşme bağlamında yapılacak bu sistem değişikliği spor eğitiminde ulusal ve uluslararası perspektif göz ardı edilmeden gerçekleştirilmelidir.

Üniversitelerde yeni kurulan spor eğitimi kurumlarının en önemli problemi, kurumsallaşmasını sağlayamamasıdır. Bu kurumlarda örgütsel kültürün oluşmaması, kurum içinde işbirliğinin düşük seviyede olması gibi problemleri de beraberinde getirmektedir. Ayrıca fiziksel imkanlar bakımından da yetersiz olan kurumlar olarak ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda üniversiteler bünyesinde yeni spor bilimleri bölümlerinin kurulup kurulmaması, Türkiye’nin bu konuda ihtiyacının olup olmadığı ve spor bilimlerinin kurumsallaşması adına sorgulanmalıdır.

Spor bilimlerinde yer alan bazı bölümler uluslararası alanda tanınma anlamında, spor sektöründe ihtiyaca cevap verip/vermeme, gelecek kaygısı gibi başlıklarda problem teşkil etmektedir. Bu kapsamda AEHESIS Tematik Ağ Projesi’nin sonuçları Türkiye’de spor bilimleri ve karar vericiler tarafından tartışılmalıdır (bkz. şekil 1).

Türkiye’de yükseköğretim kurumlarında spor eğitiminin bir yapısal dönüşüm ihtiyacı içerisinde olduğu görülmektedir. Türkiye’de spor eğitimi kurumlarında spor eğitimi kalitesinin, gelişmiş ülkeler seviyesine çıkartacak ve spor eğitimi ile ilgili temel problemleri bir bütünlük içerisinde birlikte ele alınabileceği bir ortak akıl oluşturulmalıdır. Sonuç olarak, bu çalışma yükseköğretim düzeyinde spor eğitimi alanının yapılmakta/yapılacak olan düzenlemelere bir katkı sunma çabasının bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Çalışmada verilen öneriler tartışmaya açık öneriler olarak değerlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

- AEHESIS (Aligning a European Higher Educational Structure In Sport Science), <http://www.aehesis.de/HTML/Welcome.htm>, 04 Aralık 2011.
- AKDEMİR, A. S. (2013). Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Programlarının Tarihçesi Ve Sorunları / A History Of Teacher Training Programmes And Their Problems In Turkey, *TURKISH STUDIES -International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, ISSN: 1308-2140, *Volume 8/12 Fall 2013*, www.turkishstudies.net, Doi Number :<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.5706>, p. 16.
- ALPER, E. N. (2011). Yükseköğretim Kurumlarında Kalite Kültürünün Oluşturulması ve Devamlılığının Sağlanması: Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Örneği, *Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar (UYK-2011)*, 27-29 Mayıs 2011, İstanbul, 2. Cilt / Bölüm IX / s. 1057, 1058.
- AVRUPA SPOR BİLİMLERİ EĞİTİMİ VE İSTİHDAMI BİRLİĞİ (2011). <http://www.enssee.eu/ENSSEE/> 22.12.2011.
- COŞKUN, N. Ç. ve ZÖHRE, H. (2014). Küreselleşme ve Tüketim Kültürünün yaygınlaşması bağlamında Türkiye’de Cadılar Bayramı / Halloween In Turkey Within The Context Of Spread Of Consumption Culture and Globalization, *TURKISH STUDIES-International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, ISSN: 1308-2140, *Volume 9/3, Winter 2014*, www.turkishstudies.net, Doi Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6435>, p. 500.
- DENMAN, B.D. (2005). “What is a University in the 21st Century?”, *Higher Education Management and Policy*, 17(2), p. 1-20.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

- ERKİLİÇ, T. A. (2007). Öğretmen Adaylarının Lisansüstü Eğitim İstekliliklerini Etkileyen Etmenler (Eskişehir Örneği). GAU Journal of Social & Applied Sciences 3(5), ss. 46-72.
- GIDDENS, A. (2000) Sosyoloji, Ankara: Ayraç Yayınevi.
- KARAKAYA, Y. E. ve ÇOBAN, B. (2014). The Compliance Of Fields Of Sports Education To Sports Education Institutions Within The Scope Of The AEHESIS Thematic Network Project In Turkey / Aehesis Tematik Ağ Projesi Kapsamında Spor Eğitimi Alanlarının Türkiye’de Spor Eğitimi Kurumlarına Uyumu, TURKISH STUDIES -International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, ISSN: 1308-2140, Volume 9 / 5, Spring 2014, www.turkishstudies.net, Doi Number:<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6641> p. 1246.
- KARAMAN, K. (2010). Küreselleşme ve Eğitim, Zeitschrift für die Welt der Türken, Journal of World of Turks, 2 (3), ss. 142.
- KARLSEN, G. E. (2002). Eğitim Yönetişimi: Küreselleşme ve Demokrasi, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 2(1), p. 93-104.
- KURTOĞLU, M. (2008). Avrupa Yüksek Öğrenim Alanına Doğru: Bologna Süreci ve Sosyal Boyut, Değerlendirme, Tartışma ve Cevap Yazıları, Toplum ve Demokrasi, 2 (3), s. 178.
- LEVEILLE, D. (2006) Accountability In Higher Education: A Public Agenda for Trust and Cultural Change. Research & Occasional Paper Series, University of California.
<http://www.anadolu.edu.tr/tr/akademik/birim/genelBilgi/257/1/1>, Erişim Tarihi: 09 Haziran 2014.
- MANOLOVA, O. (2011). Küreselleşme Sürecinde Rus Yükseköğretimi Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar (UYK-2011) 27-29 Mayıs 2011, İstanbul, 1. Cilt / Bölüm VII, s. 638.
- MCBURNIE, G. (2002). Küreselleşme, GATS ve Ulus-Aşırı Eğitim, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 2(1), 171, 190.
- NOHUTÇU, A. (2006). Bilgi Toplumunda Yükseköğretim Kurumlarının Yeniden Yapılandırılması ve Yönetimi: Başlıca Eğilimleri Gelişmeler ve Bologna Süreci, Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi 2006, Cilt I-I, I-II (Özel Sayı), s. 51, 52.
- ÖZER, M. (2012). Türkiye’de Yükseköğretimin Yeniden Yapılandırılması ve Kalite Güvence Sistemi, Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 2 (Özel Sayı), s. 18.
- PETRY, K. and FROBERG, K. (2006), Overview Of The Project. In: Petry K., Froberg K., Madella A. Thematic Network Project AEHESIS-Report of the Third Year, Cologne.
- PETRY, K., FROBERG, K. and MADELLE, A. (2006). Thematic Network Project, Aligning a European Higher Education Structure In Sport Sciences. Report Of The Third Year, Supported By The Socrates Programme Of The European Commission, Published By The Department Of Leisure Studies, German Sport University Cologne.
- SCOTT, P. (2002). Küreselleşme ve Üniversite: 21. Yüzyılın Önündeki Meydan Okumalar. Çev. S. Çiftçi, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, C. 2, (1), İstanbul: EDAM Yayınları, s. 191, 197, 205.
- ŞAHİN, K. (2006). Türkiye’de Küreselleşme Tartışmaları Işığında Ulus Devlete Bakış, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, s. 15-17.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/11 Fall 2014

- VAN VUGHT, F. (2006). Youth, Education and the Labour Market, Group of Societal Policy Advisors, European Commission, Brussels, Erişim: <http://www.utwente.nl/cheps/documenten/engpaper06youtheducationlabourmarket.pdf>.
- VISAKORPI, J., STANKOVIC, F., PEDROSA, J., and ROZSNYAI, C. (2008). Higher Education in Turkey: Trends, Challenges, and Opportunities-Observations and Recommended Actions on the Higher Education System Based on Seventeen Institutional Evaluation Reports of Turkish Universities (TÜSİAD Publication No. T-2008-10/473). European University Association.
- YILMAZ, K. ve HORZUM, M. B. (2005). Küreselleşme, Bilgi Teknolojileri ve Üniversite, Eğitim Fakültesi Dergisi, 6 (10), s. 106.
- YILDIZ, S. (2006). Kültürün Küreselleşmesi ve Toplumsal Boyutta Medya Etkinliğine Yansımaları, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 23 (2), s. 37.
- YÜKSEKÖĞRETİM KURULU (YÖK) (2006). Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi (Taslak Rapor), YÖK, Ankara, ss. 18, Erişim: www.yok.gov.tr.
- YÜKSEKÖĞRETİM KURULU (YÖK) (2010). Erişim: <http://www.yok.gov.tr>, Erişim Tarihi: 07.08.2010.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 11 Fall 2014

